

Interregionale herverdeling en inkomensconvergentie

Damiaan Persyn

Koen Algoed

Vives Beleidspaper 8

Mei 2009

VIVES

Naamsestraat 61 bus 3510

3000 Leuven - Belgium

Tel: +32 16 32 42 22

www.econ.kuleuven.be/vives

1. Inleiding

Transferten tussen geografische eenheden worden vaak berekend aan de hand van het principe van 'le juste retour'. Volgens dat principe moet een gebied dat meer (minder) bijdraagt tot de financiering van de overheidsuitgaven, in principe evenredig meer (minder) profijt uit de overheidsuitgaven halen. Wanneer bijvoorbeeld gebied A 55% bijdraagt tot de financiering van de overheidsuitgaven, is er op basis van het 'juste retour' principe sprake van een transfer zodra gebied A minder of meer dan 55% van de overheidsuitgaven ontvangt.

Het in kaart brengen van interregionale transferten vereist dat de inkomsten en uitgaven correct aan de betrokken deelgebieden kunnen worden toegewezen. Los van de statistische problemen (zie Algoed (2008)) is een grote beperking van een transfertenstudie op basis van 'le juste retour' dat het alleen de directe effecten in kaart brengt. Met de afgeleide (indirecte) effecten waartoe transferten tussen regio's aanleiding kunnen geven, wordt er geen rekening gehouden. Transferten kunnen nochtans de inkomenspositie en dus de afzetmarkt in een regio verbeteren voor ondernemingen uit andere regio's. Of zoals Padovano (2007) opmerkt in de context van regionale steun in Italië: "Since the 1970s, Italian governments started to redistribute income to the South mainly through cash transfers and increasingly less through capital expenditures. Firms in the North were the main beneficiaries of this policy shift, because they could sell their products in the markets of Mezzogiorno without the threat of competition of competition from local industries". Indirecte effecten van fiscale transferten kunnen dus de richting van de transfer (inkomend dan wel uitgaand) afzwakken of zelfs omkeren. Een eerste doelstelling van deze studie is daarom het opstellen van een maatstaf van interregionale transfers die rekening houdt met zowel directe als indirecte effecten. Deze aanpak is een belangrijke aanvulling van de klassieke transfertenstudies.

Een tweede belangrijke vraag die in deze korte studie aan bod komt, heeft betrekking op het effect van interregionale transferten op regionale groei en convergentie. In neo-klassieke modellen van economische groei worden verschillen in economische groei tussen regio's verklaard aan de hand van regionale verschillen in investeringen in (menselijk en fysiek) kapitaal en technologische vooruitgang. Interregionale transferten kunnen verschillende vormen aannemen (bijvoorbeeld inkomens- dan wel investeringssubsidies, infrastructuurwerken, socialezekerheidsuitkeringen). Die stromen hebben niet enkel een impact op de relatieve regionale inkomenspositie, maar beïnvloeden ook de beslissingen van economische agenten, zoals het investeringsgedrag en regionale mobiliteit. Het fiscaal beleid heeft daarom een effect op regionale economische groei en convergentie. De resultaten in Persyn en Algoed (2009) tonen aan dat deze groei-effecten van interregionale transferten een dubbele kost impliceren. De transferten reduceren de verschillen in beschikbaar inkomen tussen de regio's maar de keerzijde is zowel een lagere economische groei in het land als een lagere groei van het primaire inkomen in de 'armere' regio's.

Het vervolg van deze paper is als volgt gestructureerd. Sectie twee beschrijft de maatstaven van interregionale herverdeling en inkomensongelijkheid voor de NUTS-2¹ regio's in België en andere EU-landen en bekijkt de evolutie ervan over de tijd heen.

¹ Eurostat onderscheidt op basis van inwonersaantallen de zogenaamde NUTS-1, 2 en 3 gebieden (waarbij NUTS staat voor *Nomenclature d'Unités Territoriales Statistiques*). Voor België zijn de NUTS-1 gebieden de drie

Sectie drie berekent eerst het effect van de interregionale fiscale stromen op de evolutie van interregionale inkomens(on)gelijkheid. Vervolgens wordt bepaald in welke mate interregionale fiscale transferten en andere factoren bijdragen tot regionale groei en interregionale inkomensconvergentie. Sectie vier besluit.

2. Interregionale herverdeling en inkomensconvergentie

2.1 Maatstaf van interregionale inkomensherverdeling

Het primaire inkomen is de vergoeding voor de productiefactoren. Het kan uit diverse bronnen zijn samengesteld: inkomen uit (pendel)arbeid, inkomen uit vermogen (zoals door ondernemingen uitgekeerde dividenden). Het beschikbaar inkomen van de gezinnen is per definitie het primaire inkomen gecorrigeerd voor de netto-transferten van de overheid (uitkeringen van de overheid waar geen prestatie tegenover staat zoals socialezekerheidsuitkeringen of rentebetalingen op de overheidsschuld minus de socialezekerheidsbijdragen en de personenbelastingen²) en de netto-transferten vanuit het buitenland.

Als maatstaf van de regionale transferten ontvangen door een regio i berekenen we in welke mate het regionaal primair inkomen per capita afwijkt van het beschikbaar inkomen per capita. We drukken deze verhouding uit in vergelijking tot het (geometrisch) rijksgemiddelde, waardoor de gemiddelde regio per definitie geen netto transfer ontvangt. Een getal groter dan 1 geeft een relatieve instroom van fiscale middelen weer, een getal kleiner dan 1 een netto relatieve fiscale uitstroom.

Formeel hebben we:

$$\xi_t^i = \frac{Ydisp_t^i}{Y_t^i} \bigg/ \frac{Ydisp_t}{Y_t}$$

waarbij Y_t^i = het per capita primair inkomen in regio i voor het jaar t , $Ydisp_t^i$ = het beschikbaar inkomen per capita in regio i voor het jaar t . De variabelen zonder superscript geven het rijksgemiddelde.

Tabel 1 geeft de waarden van ξ_t^i voor de 11 NUTS-2 regio's in België in de periode 1995-2005. Voor Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Waals- en Vlaams-Brabant is $\xi_t^i < 1$. Deze regio's hebben –in vergelijking met het rijksgemiddelde– een lagere verhouding van het secundair inkomen tot het

Gewesten, NUTS-2 zijn de 10 provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, NUTS-3 zijn de 43 arrondissementen.

² Er wordt dus ook rekening gehouden met wijzigingen in de belastbare basis omwille van allerlei belastingaftrekken en fiscale uitgaven. Wel glippen federale overheidsprestaties in natura, die eventueel sterk regionaal sterk verschillend zouden zijn, hier door de mazen van het net want niet verrekend in het beschikbaar inkomen.

primair inkomen, en kennen dus een relatieve fiscale uitstroom. Regio's met $\xi_t^i < 1$ kennen een relatieve fiscale instroom.

In 2005 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bijvoorbeeld was het beschikbaar inkomen per capita uitgedrukt in verhouding tot het primair inkomen per capita 1,17 procent hoger dan het rijksgemiddelde van het beschikbaar inkomen per capita uitgedrukt in verhouding tot het primair inkomen per capita³.

Vanuit aggregatief standpunt is de intergewestelijke herverdeling neutraal (zero-sum game). Het rijksgemiddelde (van het beschikbaar inkomen per capita uitgedrukt in verhouding tot het primair inkomen per capita) blijft onveranderd. Sommige regio's krijgen meer dan het rijksgemiddelde, andere minder. Formeel vertaalt zich dat in de eigenschap dat het product van de ξ_t^i gelijk is aan 1.

Tabel 1. Maatstaf van interregionale verdeling in periode 1995-2005: België

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1,0001	0,9978	1,0008	0,9991	0,9964	0,9950	0,9949	0,9979	1,0042	1,0107	1,0177
Antwerpen	0,9673	0,9696	0,9682	0,9693	0,9693	0,9689	0,9655	0,9703	0,9725	0,9721	0,9707
Limburg	0,9951	0,9906	0,9921	0,9879	0,9887	0,9802	0,9914	0,9964	0,9970	0,9996	1,0033
Oost-Vlaanderen	0,9692	0,9692	0,9654	0,9666	0,9675	0,9665	0,9655	0,9669	0,9649	0,9644	0,9630
Vlaams-Brabant	0,9284	0,9254	0,9267	0,9286	0,9278	0,9280	0,9260	0,9350	0,9354	0,9292	0,9291
West-Vlaanderen	1,0048	1,0057	1,0017	1,0042	1,0074	1,0059	1,0081	1,0077	1,0070	1,0051	1,0049
Waals-Brabant	0,9350	0,9327	0,9396	0,9397	0,9413	0,9401	0,9414	0,9471	0,9480	0,9451	0,9385
Henegouwen	1,1076	1,1117	1,1103	1,1089	1,1115	1,1088	1,1050	1,1029	1,1055	1,1107	1,1076
Luik	1,0525	1,0557	1,0539	1,0526	1,0502	1,0572	1,0519	1,0479	1,0487	1,0524	1,0567
Namen	1,0130	1,0091	1,0098	1,0105	1,0086	1,0087	1,0065	0,9997	0,9984	1,0081	1,0033
Luxemburg	1,0407	1,0473	1,0455	1,0463	1,0451	1,0553	1,0579	1,0397	1,0300	1,0151	1,0182

Bron: Eurostat, eigen berekeningen

³ ξ_t^i minus 1 vermenigvuldigd met het rijksgemiddelde geeft het verschil in procentpunten tussen het relatief regionaal beschikbaar inkomen per capita en het relatief beschikbaar inkomen per capita in het Rijk.

Tabel 2 geeft ξ_t^i alsook het relatief primair inkomen per capita (regionaal BBP per capita in verhouding tot het BBP per capita in het Rijk) voor het jaar 2005. Vlaams-Brabant kent de kleinste verhouding, Henegouwen de grootste. Omwille van de pendelstromen is de link tussen ξ_t^i en het relatief BBP per capita niet altijd éénduidig. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is daar het duidelijkste voorbeeld van.

Tabel 2. Maatstaf van interregionale verdeling in 2005 versus relatief BBP per capita

	ξ_t^i	Regionaal BBP per capita in verhouding tot het BBP per capita in het Rijk
Vlaams-Brabant	0,9291	104,3
Waals-Brabant	0,9385	96,69
Oost-Vlaanderen	0,9630	88,74
Antwerpen	0,9707	117,88
Limburg	1,0033	82,12
West-Vlaanderen	1,0049	93,38
Namen	1,0033	69,21
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1,0177	196,69
Luxemburg	1,0182	68,87
Luik	1,0567	73,18
Henegouwen	1,1076	64,9

Bron: Eurostat, eigen berekeningen

Met dergelijke ξ_t^i -waarden voor de NUTS-2 regio's is vanuit een Europees perspectief België geen buitenbeentje. Dat blijkt uit Tabel 3 die de minimale en maximale ξ_t^i -waarden in 2005 (2004 voor Italië) voor de NUTS-2 regio's in een aantal EU-landen geeft.

Tabel 3. Maatstaf van interregionale verdeling in 2005: België in een Europees perspectief

	Hoogste ξ_t^i	Laagste ξ_t^i
Oostenrijk	1,0451	0,9444
België	1,1076	0,9291
Duitsland	1,1680	0,8914
Spanje	1,1142	0,8971
Frankrijk	1,0971	0,8542
Griekenland	1,0334	0,9033
Nederland	1,0888	0,9163
Verenigd Koninkrijk	1,1418	0,8298
Italië	1,1053	0,9120

Bron: Eurostat, eigen berekeningen

De mate van interregionale herverdeling kunnen we nu schatten op basis van volgende vergelijking:

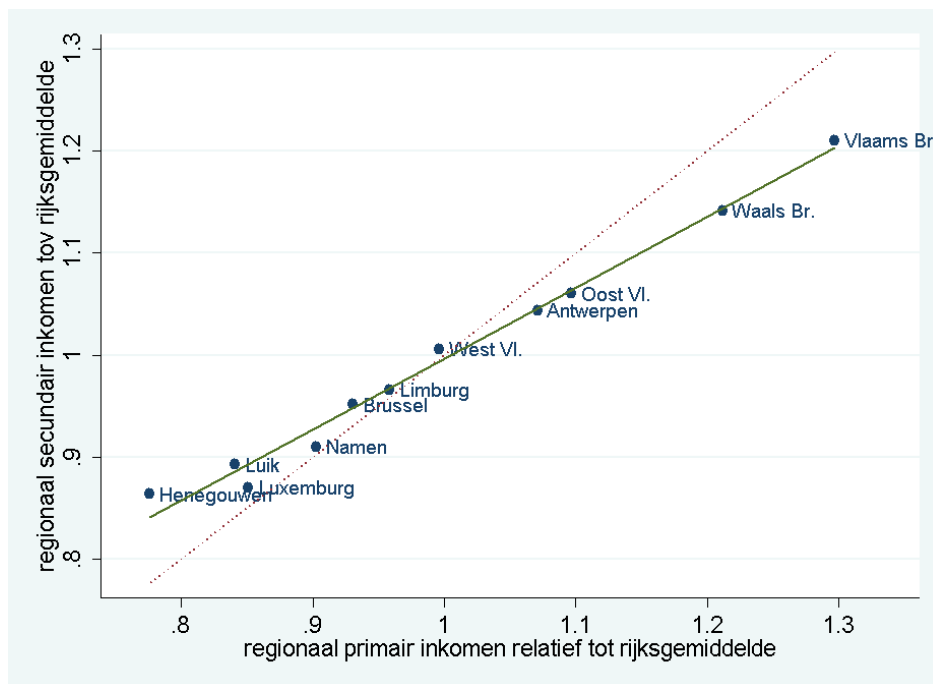
$$\frac{Ydisp_t^i}{Ydisp_t} = \beta_0 + (1 - \rho) \frac{Y_t^i}{Y_t}$$

Bovenstaande vergelijking geeft weer hoe transfers de relatieve regionale verschillen in primair inkomen wijzigen in relatieve verschillen in secundair inkomen. Deze methode is gebaseerd op bv. Bayoumi en Masson (1995) of Mélitz en Zumer (2002).

$1 - \rho$ geeft aan in welke mate een bijkomend relatief (dat is ten opzichte van het rijksgemiddelde) verschil in primair inkomen overeenkomt met een bijkomend relatief verschil in beschikbaar inkomen. $1 - \rho$ is daarom kleiner dan 1 wanneer relatieve inkomensverschillen kleiner worden door redistributie. ρ is een geschikte maat van regionale herverdeling die weergeeft hoeveel % van een initieel primair regionaal inkomensverschil wordt weggewerkt door transferten. $\rho = 0$ is het limietgeval zonder enige regionale inkomensherverdeling, waar relatieve regionale verschillen in primair inkomen zich integraal vertalen in relatieve regionale verschillen in beschikbaar inkomen. Indien $\rho = 1$ worden relatieve regionale verschillen in primair inkomen integraal weggewerkt.

Figuur 1 illustreert de geschatte vergelijking voor België voor het jaar 2005. ρ bedraagt 0.33. De stippellijn is de 45-graden lijn.

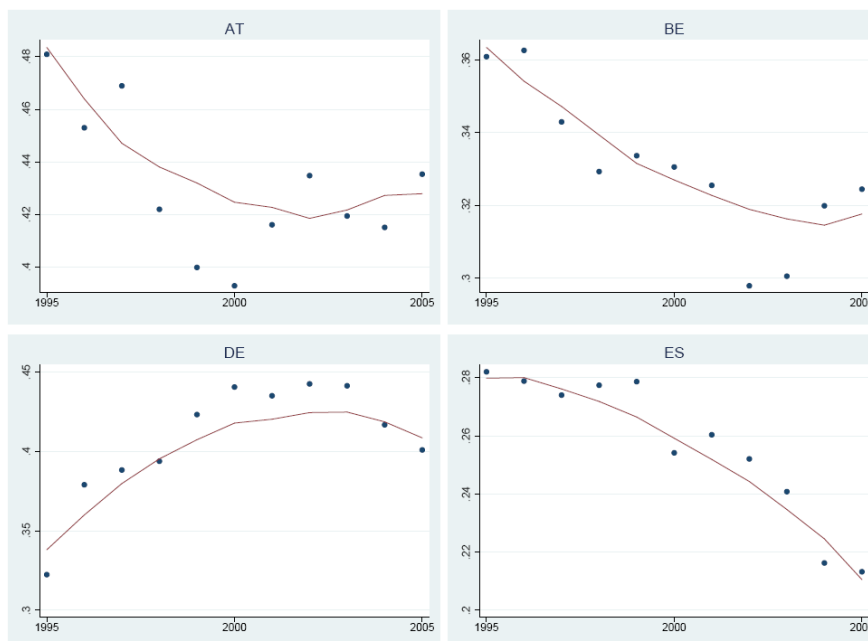
Figuur 1. Interregionale herverdeling in België (2005)

Bron: Persyn en Algoed (2009)

Figuur 2 geeft de evolutie van ρ in de periode 1995-2005 voor België en enkele andere EU-landen. Tabel 4 geeft de absolute waarden voor 1995 en de evolutie tussen 1995 en 2005. De ρ in België is geen uitschieter in positieve of negatieve zin. We bemerken wel een daling over de beschouwde periode.

Figuur 2. Interregionale herverdeling in periode 1995-2005 in enkele EU lidstaten (Oostenrijk, België, Duitsland, Spanje)

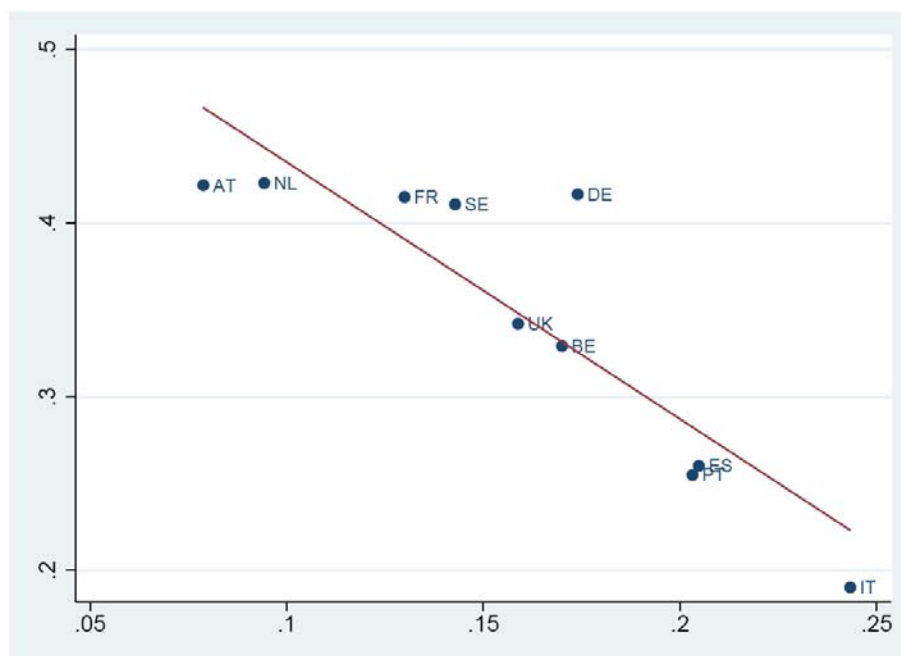

Tabel 4. Interregionale inkomensherverdeling, regionale inkomensongelijkheid, sigma- en beta-convergentie

	ρ_{1995}	$\rho_{2005} - \rho_{1995}$	cv_{1995}	$cv_{2005} - cv_{1995}$	β	conv. rate
AT	0.481	-0.046	0.088	-0.023	-0.034	0.041
FR	0.425	-0.030	0.135	-0.009	-0.013	0.014
NL	0.425	0.030	0.085	0.021	0.029	-0.026
UK	0.399	-0.013	0.140	0.015	0.012	-0.012
SE	0.381	0.036	0.125	0.014	0.015	-0.014
BE	0.361	-0.036	0.155	0.013	0.010	-0.009
DE	0.322	0.078	0.174	0.002	-0.002	0.002
ES	0.282	-0.069	0.209	-0.010	-0.013	0.014
PT	0.250	0.005	0.229	-0.027	-0.026	0.030
IT	0.179	0.021	0.285	-0.058	-0.029	0.034

Bij een internationale vergelijking tussen EU lidstaten blijkt dat de mate van inkomensherverdeling (gemeten op de verticale as, zie Figuur 4) sterk negatief gecorreleerd is met de mate van regionale inkomensdispersie (de variatiecoëfficiënt op de horizontale as, zie Figuur 4). Landen met grote regionale verschillen inzake per capita inkomen (een hoge variatiecoëfficiënt) worden gekenmerkt door minder herverdeling (wat niet noodzakelijk met kleinere fiscale stromen gepaard gaat). Landen met een meer uniforme inkomensverdeling in hun regio's kunnen in sterkere mate herverdelen (wat ook niet noodzakelijk leidt tot hogere fiscale stromen).

Figuur 4. Interregionale inkomensongelijkheid en de mate van herverdeling

Bron: Persyn en Algoed (2009)

2.2 Maatstaven van inkomensongelijkheid

In welke mate regio's verschillen van elkaar inzake economische groei en inkomen, kunnen we beschrijven aan de hand van volgende drie maatstaven: het regionaal BBP per capita, het primair inkomen per capita en het beschikbaar inkomen per capita.

Pendel verklaart het verschil tussen het regionaal BBP en het primair inkomen. De berekening van het BBP is immers gebaseerd op het werkplaatsprincipe terwijl voor het primair inkomen het woonplaatsprincipe geldt. Het verschil tussen primair en beschikbaar inkomen wordt dan weer verklaard door de netto belastingen (belastingen minus transferten) vanwege de overheid.

De vraag die we hier stellen, is of regio's met een laag regionaal primair inkomen per capita op lange termijn de rijkere regio's inhalen inzake primair inkomen per capita.

In standaard neo-klassieke modellen van economische groei zorgt kapitaalaccumulatie of kapitaalmobiliteit voor convergentie tussen het per capita inkomen. Geconfronteerd met afnemende meeropbrengsten lonen investeringen in economisch achterblijvende regio's. De marginale waardeproductiviteit van kapitaal ligt er hoger. Meer investeringen per werknemer in de regio met een oorspronkelijk lager inkomen zorgen er voor dat de kapitaalvoorraad per werknemer en dus ook het inkomen per werknemer tussen de regio's naar elkaar convergeren.

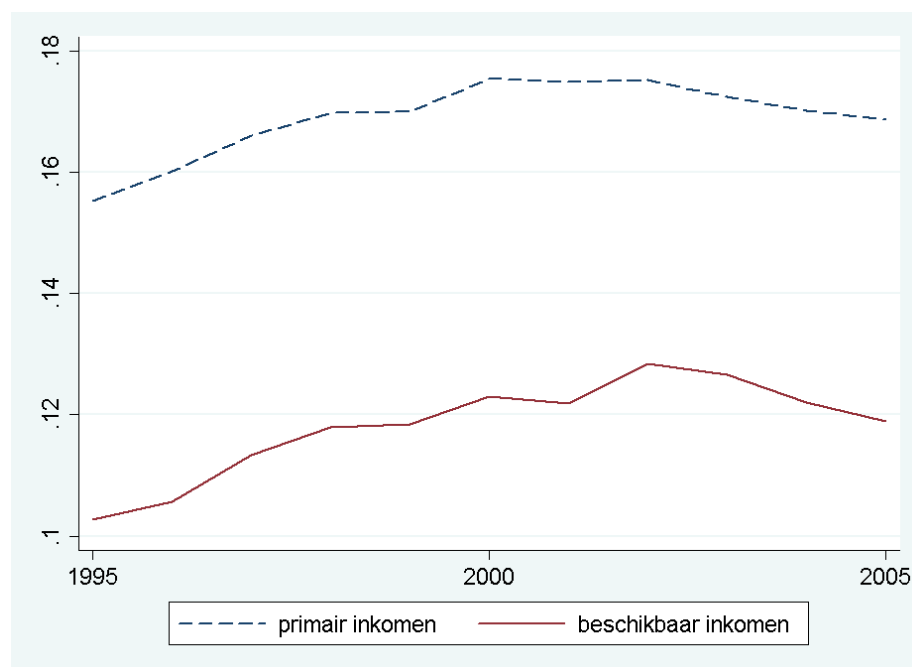
Concreet spreken Barro en Sala-i-Martin van β -convergentie wanneer er een negatieve correlatie bestaat tussen de initiële regionale inkomens per capita en de groeivoet van het regionaal inkomen per capita. σ -convergentie doet zich voor wanneer het verschil in de regionale spreiding van het per capita inkomen op termijn kleiner wordt.

We beschrijven nu voor de 11 NUTS-2 regio's in België zowel de evolutie van de spreiding (σ -convergentie) tussen de regio's als de evolutie op zich (β -convergentie) van het primair en beschikbaar inkomen per capita. Verschillen in β -convergentie alsook de veranderingen in de inkomensspreiding geven een eerste indicatie in welke mate het budgettair beleid (inkomensbeleid) en andere factoren hebben bijgedragen tot interregionale convergentie.

2.3 σ -convergentie

Figuur 3 beschrijft de evolutie over de tijd van de variatiecoëfficiënt⁴ van het primair en beschikbaar inkomen voor de 11 NUTS-2 regio's in België.

Figuur 3. Evolutie van spreiding van BBP, primair en beschikbaar inkomen: NUTS-2 regio's in België

Bron: Eurostat, eigen berekeningen

Zoals blijkt uit Figuur 3 is de regionale spreiding inzake beschikbaar inkomen per capita kleiner dan de spreiding inzake primair inkomen per capita dankzij de interregionale herverdeling

De spreiding inzake primair en beschikbaar inkomen (per capita) tussen de 11 NUTS-2 regio's is in de periode 1995-2005 toegenomen van respectievelijk 0.155 en 0.103 tot 0.169 en 0.119. Niettegenstaande of misschien eerder omwille van (zie verder) de netto-transferten observeren we dus geen interregionale inkomensconvergentie.

2.4 β -convergentie

De gemiddelde groeivoet van het per capita inkomen regresseren op het initiële per capita inkomen geeft een maatstaf van β -convergentie. Indien de geschatte coëfficiënt van het initiële per capita inkomen, β , negatief is, groeien regio's met een lager initieel per capita inkomen sneller dan regio's met een hoger initieel per capita inkomen (β -convergentie is een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde voor σ -convergentie).

⁴ De variatie-coëfficiënt van een bepaalde variabele wordt berekend door de standaarddeviatie te delen door het gemiddelde en is aldus onafhankelijk van de gebruikte meeteenheid.

Figuur 5 geeft de resultaten inzake β -convergentie voor 15 EU lidstaten voor de periode 1995-2005. Op de horizontale as staat het initiële primair inkomen per capita (meer bepaald het niveau in 1995) terwijl de verticale as de gemiddelde groeivoet van het primair inkomen per capita geeft voor de periode 1995-2005. Er is duidelijk sprake van β -convergentie: initieel armere regio's groeien gemiddeld sneller dan de rijkere regio's. De curve in het vet in het linkerpaneel toont het geschatte verband tussen de groeivoet en het initieel inkomen voor alle EU regio's samen. De geschatte parameter β is significant negatief. De geschatte waarde voor β impliceert dat de kloof tussen het huidige niveau per capita inkomen en het evenwichtsniveau gedicht wordt à ratio van 3,7% per jaar.

Figuur 5. β -convergentie inzake primair inkomen per capita: EU-15 (Denemarken, Luxemburg en Ierland uitgezonderd)

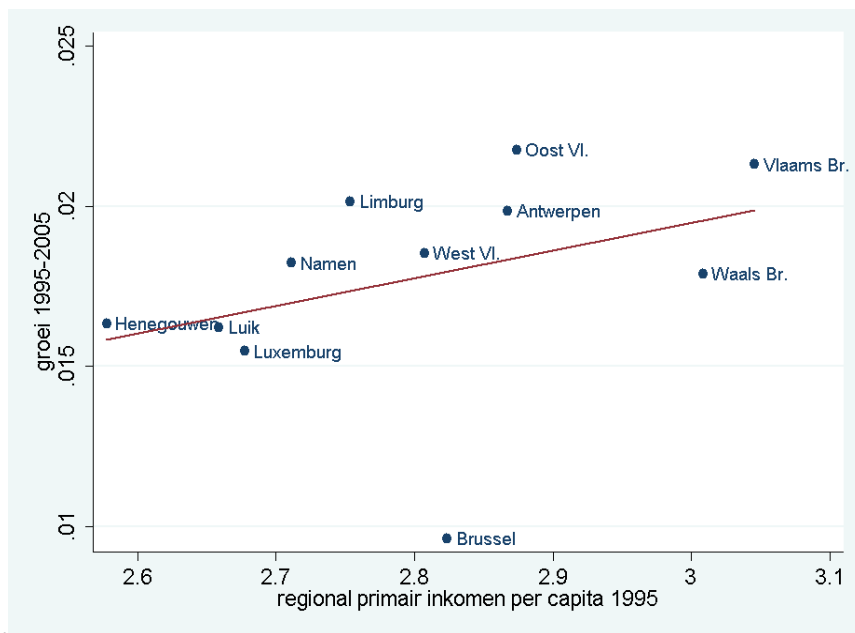

Bron: Persyn en Algoed (2009)

Opvallend is het verschil tussen convergentie tussen EU regio's in het algemeen, en het gebrek aan convergentie tussen regio's binnen landen. Vele lidstaten worden gekenmerkt door een toenemende interregionale divergentie in het primair inkomen. Dit blijkt duidelijk uit de dunne lijnen in het rechterpaneel: deze geven het verband weer tussen het initieel regionaal inkomen in het land en de latere groei. Op de uitzondering van Griekenland na, zijn alle lijnen minder stijf dan de vette lijn die de convergentie voor de gehele EU weergeeft. In vele lidstaten is de helling positief: in deze landen groeien initieel rijkere regio's gemiddeld sneller, wat een toename in de regionale inkomensspreiding betekent. Tabel 4 toont de geschatte coëfficiënt β voor de 10 grootste EU lidstaten die in de verdere analyse werden opgenomen. Het contrast tussen de algemene convergentie tussen EU regio's en het gebrek daaraan binnen landen is een indicatie voor een negatief effect van binnenlandse interregionale transferten op convergentie. De hoeveelheid interregionale verdeling tussen EU lidstaten (bijvoorbeeld in de context van het EU regionaal beleid) is te verwaarlozen in vergelijking met herverdeling binnen landen.

België kende zoals reeds aangegeven een lichte stijging van de spreiding in primair inkomen over de periode 1995-2005. De oorzaak hiervan wordt duidelijk in Figuur 6: initieel rijkere provincies zoals Vlaams Brabant en Oost-Vlaanderen groeiden over deze periode gemiddeld beduidend sneller dan initieel armere provincies zoals Henegouwen of Luik.

Figuur 6. β -convergentie inzake primair inkomen per capita: België

Bron: Persyn en Algoed (2009)

3. Netto fiscale transferten en interregionale inkomensongelijkheid

Zoals reeds aangehaald, hebben regionale transferten een impact op bijvoorbeeld de investerings- en locatiebeslissingen van economische agenten. Persyn en Algoed (2009) tonen in een eenvoudig model van economische groei aan dat interregionale transferten door hun effect op het beschikbare inkomen toekomstige economische groei in de achterliggende regio's afremmen, en dus interregionale convergentie vertragen.

In Persyn en Algoed (2009) wordt empirisch nagegaan in welke mate een aantal factoren, waaronder transferten, de interregionale inkomensconvergentie beïnvloeden. Hierbij werd gecontroleerd voor de regionale variatie in werkloosheid, in het aandeel van ouderen in de bevolking en in sterftetekansen. Verschillen in die variabelen kunnen immers op zich de mate van herverdeling alsook de verandering in inkomensspreiding tussen de regio's verklaren. Uit deze analyse (voor de specificatie zie Persyn en Algoed (2009)) blijkt dat na perioden gekenmerkt door een hoge mate van interregionale herverdeling de interregionale divergentie inzake primair inkomen per capita niet afneemt maar toeneemt.

De transferten hebben dus een significant positieve invloed op de maatstaf van ongelijkheid. Anders gezegd, hogere transferten in periode $t-1$ leiden tot meer inkomensongelijkheid tussen de regio's in periode t . De afgeleide effecten van interregionale herverdeling hebben dus een grote invloed op de dynamiek van de regionale inkomensevolutie dan de eerste ronde effecten van de fiscale transferten tussen regio's. Maar op basis van deze σ -analyse kunnen we niet besluiten of fiscale transferten naar de armere regio's ook in het belang zijn van die armere regio's. Redistributie kan goed zijn voor de economische groei in een armere regio maar toch kan de inkomensdivergentie blijven toenemen

indien transfers de groei nog meer doen toenemen in initieel rijkere regio's. Daarom is het belangrijk te weten welke factoren aan de basis liggen van regionale verschillen in economische groei die de geobserveerde veranderingen in de interregionale inkomensongelijkheid teweegbrengen.

In een β -convergentie analyse wordt bekeken in welke mate de groeivoeten van het primair inkomen afhangen van de uitgangssituatie (het initiële inkomen). Hierdoor kan worden bepaald of interregionale convergentie inzake primair inkomen te verwachten is. Ook kan worden nagegaan of en in welke mate interregionale fiscale transferten en andere factoren bijdragen tot regionale groei, en hoe dit effect afhangt van de initiele inkomenspositie.

Persyn en Algoed (2009) tonen aan dat de transferten algemeen tot lagere regionale groei leiden, en dat dit negatief effect sterker is in initieel armere regio's. Herverdeling via belastingen en sociale zekerheid kan een aanzienlijk deel van het gebrek aan interregionale inkomensconvergentie binnen landen verklaren. Bij een aparte analyse van het effect van verschillende kanalen van herverdeling werd gevonden dat dit negatieve effect zowel geldt voor transferten via de sociale zekerheid, de inkomensbelasting en andere directe persoonlijke transfers van de overheid.

In een bijkomende analyse tonen Persyn en Algoed (2009) aan dat het beleid wel degelijk voor hogere groei kan zorgen in achterliggende regio's (en dus inkomensconvergentie kan bevorderen) door het stimuleren van investeringen in fysiek en menselijk kapitaal (onderwijs), of infrastructuurwerken.

4. Besluit

De resultaten in deze studie wijzen op een grote economische kost van interregionale transferten. Die transferten dichtten dan wel de kloof tussen het primair en het beschikbaar regionaal inkomen per capita, ze zorgen in globa voor een lagere geaggregeerde economische groei alsook voor een toenemende divergentie tussen de regio's van het primair inkomen per capita.

Een belangrijke vaststelling is dat interregionale transferten niet in het belang van de ontvangende regio hoeven te zijn. Illustratief hiervoor zijn de transferten na de Duitse eenmaking. Bijna 20 jaar na de hereniging liggen de Duitse West-Oost-transferten via de sociale zekerheid en het fiscaal stelsel hoger dan de gecombineerde ontwikkelingshulp van alle ontwikkelde landen aan alle ontwikkelingslanden. Ondanks het initieel relatief hoge inkomen van Oost-Duitsland in vergelijking met andere Oostbloklanden is het huidige BBP/capita van Slovenië vandaag in koopkrachtpariteiten uitgedrukt hoger dan dat van de voormalig Oost-Duitse regio's, en zal dit naar verwachting in 2016 het geval zijn voor bijvoorbeeld Tsjechië.

Ook de soort van transferten is van belang voor interregionale inkomensdivergentie dan wel convergentie. Transferten die louter de consumptie ondersteunen, bevorderen in veel mindere mate interregionale inkomensconvergentie dan transferten die de investeringen in het menselijk kapitaal of in infrastructuur verhogen. Die resultaten zijn gebaseerd zijn op geaggregeerde gegevens (ook al kan het onderscheid worden gemaakt tussen transferten via de sociale zekerheid dan wel de fiscaliteit). Meer gedetailleerde gegevens zijn nodig om te bepalen wat de effecten zijn van specifieke aspecten van het socialezekerheidstelsel, of dat het belastingen zijn op inkomsten uit

arbeid of kapitaal (vennootschapbelasting) die convergentie tegenwerken, of om te bepalen wat het effect is van de vorm van financiering van de regionale overheden.

Uit de resultaten kan ten slotte worden opgemaakt dat herverdeling die georganiseerd is op centraal niveau, niet per definitie zaligmakend is. Herverdeling vanuit de centrale overheid remt de inkomensconvergentie eerder af. Van experimenten met meer fiscale decentralisatie hoeft dan ook a priori niemand wakker te liggen.

5. Bibliografie

Algoed, K., 2008. Interregionale Fiscale Stromen. Een toepassing van het 'balance sheet federalism' voor het jaar 2005, rapport Steunpunt Fiscaliteit en Begroting.
http://www.steunpuntfb.be/publicaties/SFB_rapport_transfertenstudie_K_Algoed_nov_08.PDF

Bayoumi, T., Masson, P. R., 1995. Fiscal flows in the United States and Canada: Lessons for monetary union in Europe. *European Economic Review* 39 (2), 253 – 274, symposium of Industrial Organizational and Finance.

Checherita, C., Nickel, C., Rother, P., 2009. The role of fiscal transfers for regional economic convergence in Europe. Working Paper 1029, European Central Bank.
<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpwps/ecbwp1029.pdf>

Kessler, A. S., Lessmann, C., 2008. Interregional redistribution and regional disparities: How equalization does (not) work.
<http://www.accessecon.com/pubs/PET08/PET08-08-00065S.pdf>

Mélitz, J., Zumer, F., 2002. Regional redistribution and stabilization by the center in Canada, France, the UK and the US: A reassessment and new tests. *Journal of Public Economics* 86 (2), 263 – 286.

Padovano, F., 2007. The politics and economics of regional transfers: Decentralization, interregional redistribution and income convergence. Edward Elgar, Cheltenham, England.